

พนักันช่องจมูกคด (Deviated Nasal Septum) ทำให้เลือดกำเดาไหล (Epistaxis) ได้อย่างไร

ปารยะ อาศนะเสน พ.บ.
รองศาสตราจารย์
สาขาวิชาโรคจมูกและโรคภูมิแพ้
ภาควิชาโสต นาสิก ลาริงซ์วิทยา
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

ขอขอบคุณภาพจาก
www.healthandtrend.com

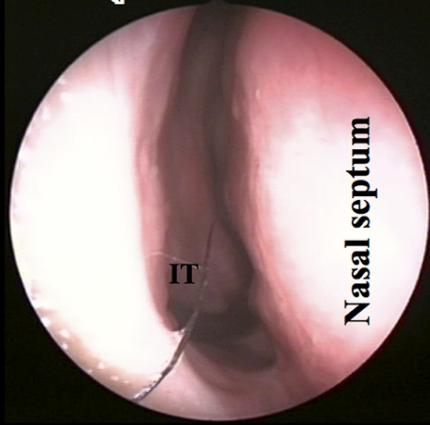
พนักันช่องจมูกคด (deviated nasal septum) นั้น เป็นภาวะที่พบได้บ่อย, อาจทำให้มีอาการทางจมูก หรือไม่มีอาการทางจมูกก็ได้ สาเหตุที่ทำให้พนักันช่องจมูกคด ได้แก่ ความผิดปกติของการเจริญของพนักันช่องจมูกแต่กำเนิด (congenital) หรือเกิดจากอุบัติเหตุได้รับแรงกระแทก (acquired trauma).

แล้วพนักันช่องจมูก ... เกี่ยวอะไรกับเลือดกำเดาไหล

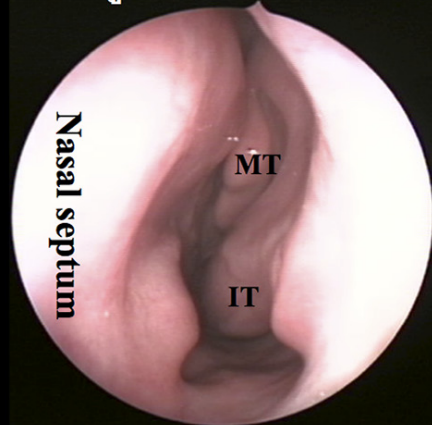
เมื่อพนักันช่องจมูกคดมากระดับหนึ่ง (severe deviated nasal septum) จะทำให้โพรงจมูกข้างที่คดนั้นแคบ และจะทำให้โพรงจมูกอีกข้างหนึ่งนั้นกว้างกว่า. เมื่อหายใจเข้าหรือออก ลมที่วิ่งผ่านโพรงจมูกข้างที่แคบ จะวิ่งผ่านด้วยความเร็วและแรงกว่า จะทำให้โพรงจมูกข้างที่แคบแห้งกว่าข้างที่กว้าง. เนื่องจากมีการระเหยของน้ำที่ปกคลุมอยู่ที่ผิวเยื่อจมูก (epithelial lining fluid: ELF) มากกว่า ทำให้เส้นเลือดของเยื่อโพรงจมูกข้างที่แคบอยู่ชิดกับผิวเยื่อจมูกมากขึ้น (เมื่อเปรียบเทียบกับข้างที่กว้างกว่า) จึงทำให้เส้นเลือดของโพรงจมูกข้างที่แคบมีโอกาสที่จะแตกออกมาเป็นเลือดกำเดาไหลได้ง่าย. เมื่อผู้ป่วยสั่งน้ำมูกแรงๆ, ผลเอานิ้วไปแคะจมูก หรือผลเอาจมูกไปชนอะไรเพียงเล็กน้อย โดยเฉพาะบริเวณพนักันช่องจมูกส่วนหน้า (anterior part of nasal septum or Kiesselbach's plexus or Little's area) ของข้างที่แคบ ซึ่งมักเป็นบริเวณที่เส้นเลือดมักจะแตก เกิดเลือดกำเดาไหลได้ง่าย.

ผนังกันช่องจมูกคดมาทางด้านขวา (Deviated Nasal Septum to Right)

โพรงจมูกข้างขวา ซึ่งแคบกว่า

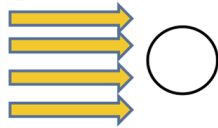

โพรงจมูกข้างซ้าย ซึ่งกว้างกว่า

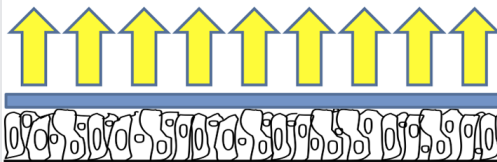
IT = inferior turbinate, MT = middle turbinate

โพรงจมูกข้างขวา ซึ่งแคบกว่า

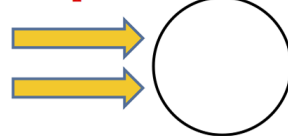
ลมที่วิ่งผ่านโพรงจมูกข้างที่แคบ จะวิ่งผ่านด้วยความเร็วและแรงมากกว่า

มีการระเหยของน้ำที่ปกคลุมอยู่ที่ผิวเยื่อจมูก (epithelial lining fluid: ELF) มากกว่า ข้างนี้จึงแห้งกว่า หรือมี ELF ที่บาง

เส้นเลือดของเยื่อโพรงจมูกข้างที่แคบ จึงอยู่ชิดกับผิวเยื่อจมูกมากขึ้น

โพรงจมูกข้างซ้าย ซึ่งกว้างกว่า

ลมที่วิ่งผ่านโพรงจมูกข้างที่กว้าง จะวิ่งผ่านด้วยความเร็วและแรงน้อยกว่า

มีการระเหยของ ELF น้อยกว่า ข้างนี้จึงชุ่มชื้นกว่า หรือมี ELF ที่หนา

เส้นเลือดของเยื่อโพรงจมูก

ทำไงดี ... ถ้าพบบกั้นร่องจมูกกด เป็นสาเหตุที่ทำให้เลือดกำเดาไหล

ถ้าจะแก้ที่สาเหตุ อาจต้องผ่าตัดให้ผนังกันช่องจมูกตรง ไม่คด หรือคดน้อยลง (septoplasty) แต่ก็ได้จำเป็นเสมอไป.

ถ้าผู้ป่วยกลัวการผ่าตัด หรือไม่อยากผ่าตัด ก็ต้องพยายามทำให้จมูกข้างที่แคบนั้นไม่แห้ง ชุ่มชื้นอยู่ตลอด เพื่อให้มีชั้นความชื้น (ELF) ที่หนาพอที่จะคอยปกป้องเส้นเลือดในเยื่อจมูก โดยเฉพาะบริเวณผนังกันช่องจมูกส่วนหน้า ซึ่งอาจทำได้โดย

- 1) ใช้น้ำเกลือสเปรย์พ่นจมูก (normal saline nasal spray) (ซึ่งมีขายในท้องตลาดหลายยี่ห้อ) ข้างที่แคบบ่อยๆ.
- 2) ใช้ขี้ผึ้งป้ายตา เช่น 1% chloramphenicol eye ointment มาป้ายผนังกันช่องจมูกส่วนหน้าของข้างที่แคบบ่อยๆ (เพราะส่วนใหญ่เลือดกำเดาที่ไหลออกมาจะออกมาจากบริเวณนี้บ่อย) ซึ่งขี้ผึ้งจะให้ความชุ่มชื้นที่เยื่อผิวจมูกได้นานกว่าน้ำเกลือสเปรย์พ่นจมูก หรือถ้าไม่อยากป้ายบ่อยๆ อาจป้ายหลังอาบน้ำตอนเช้าและตอนก่อนนอน (2 ครั้ง) ก็ได้.

นอกจากนั้น ผู้ป่วยควรดื่มน้ำมากๆ, หลีกเลี่ยงการที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เย็นและแห้ง เช่น หลีกเลี่ยงการเปิดแอร์หรือพัดลมเป่าจ่อบริเวณจมูก หรือถ้าจำเป็นต้องอยู่ในห้องแอร์ตลอด โดยเฉพาะเวลานอน อาจหาภาชนะปากกว้างใส่น้ำ แล้วตั้งทิ้งไว้ในห้องนอน หรือใช้เครื่องปรับอากาศให้อุ่นและชื้น (humidifier) ร่วมด้วย.

ถ้าปฏิบัติได้ดังนี้ ก็น่าจะบรรเทาปัญหาเลือดกำเดาไหล ที่มีสาเหตุมาจากผนังกันช่องจมูกที่คด ลงได้บ้าง ไม่มากก็น้อยนะครับ.